

תורת הבטחון

חנוכה

העת לבקש ניסים!

**על הנסים ועל הפרקו ועל הגבורות ועל התשועות ועל המלחמות
שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה.**

כבר עמדו כולם, דבתפילת 'על הנסים', מודים רק על הנצחון במלחמה, ואמאי אין מזכירין נס פך השמן, שהיה בו שמן רק ליום אחד, והדליקו ממנו ח' ימים, דמשום הכי קבוע חז"ל חנוכה לח' ימים, כדמבאר בגמ' שבת. וכפשוטו נראה שהוא עיקר יסוד של חנוכה?

מאי חנוכה?

איתא בשבת (פג, ב): "מאי חנוכה? דתנו רבנן: בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון, דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון. שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום, בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים. לשנה אחרת קבעום ועשאוּם ימים טובים בהלל והודאה", ע"כ.

והקשה המהר"ל (שם בדיושי אגדות, וע"פ דמס"כ דגד מלוא עמ' כג) וז"ל: "וא"ת וכי בשביל שנעשה להם נס בהדלקה ולא היה זה רק לעשות מצות הדלקה, היו קובעין חנוכה וכל נס שחייב להודות ולהלל הוא בשביל הצלתו ולא בשביל שנעש' לו נס לעשות המצוה, [וראה כי ב'על הנסים' לא הזכירו הנס של הנרות כלל]". וי"ל שעיקר מה שקבעו ימי חנוכה בשביל מה שנצחו את היונים, רק שלא היה נראה שהי' נצחון ע"י נס הש"י שעשה זה ולא מכחם וגבורתם, ולפיכך נעשה הנס ע"י נרות המנורה שידעו שהכל היה בנס המלחמה ג"כ. ודוקא נס זה נעשה, כי עיקר רשעת היונים שטמאו את ההיכל, וכמו שאמרו שכשנכנסו יונים להיכל ר"ל שהם טמאו את ההיכל, עכ"ל.

מבואר מדבריו, דאה"נ עיקר קביעות ימי חנוכה היה על נס שנצחו את היונים, רק דנס פך השמן בא כדי שידעו הכל שהיה הנס מן השי"ת. וכן יש לפרש כוונת רש"י (שם ד"ה מאי חנוכה) שכתב וז"ל "על איזה נס קבעוהו", עכ"ל. שהגמ' לא באה להורות מהו עיקר נס חנוכה, אלא מכח איזה נס קבעו היו"ט.

אין שום טבע

ויש לבאר זה, ע"פ דבריו הידועים של הרמב"ן (סוף פרשת פסח) שכתב וז"ל: "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים

שהם יסוד התורה כולה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם", עכ"ל. מבואר מדבריו הק', שתכלית כל נס גלוי הוא לבא לידי הכרה, שכל הנסים הנסתרים - דהיינו כל הנהגת הטבע, הוא ממש כמו הנהגת הנס. ואין שום נ"מ ביניהם, רק דנסים הם דברים שאין העין רואה כל שעה, וטבע הם דברים שאנו מורגלים לראות. אבל כולם הנהגת הקב"ה, ומי שאינו מאמין בזה, אין לו חלק בתורת משה רבינו!

ועל פי דבריו יש לפרש, דכדי לקבוע חנוכה הוצרך נס שלא כדרך הטבע, שמפך אחד של שמן דלק ח' ימים, וע"י זה מודה גם בניסים הנסתרים, והיינו המלחמה, שהוא נס בדרך הטבע. [דלא היה שינוי גדול בדרך הטבע, כמו שהיה שינוי בדרך הטבע בנס פך השמן].

תכלית ימי חנוכה

וא"כ מובן היטב, מדוע אין אנו מזכירים את נס פך השמן ב'על הנסים', שתכלית ימי חנוכה הוא להודות על הנסים הנסתרים, רק הקביעות יום טוב היה רק ע"י נס נגלה, אבל עיקר העבודה הוא להודות על הנסים הנסתרים, ולהכיר שאין שום הנהגת 'טבע', והקב"ה עשה ועושה ויעשה לכל המעשים [וע"פ במש"כ המשך חכמה (בראשית לז, נד) שמבואר כן].

יישוב קו' הבית יוסף

לפי זה יישב הסבא מקלם, מדוע חנוכה הוא ח' ימים, הרי הנס היה רק ז' ימים כקו' המפורסמת של הבית יוסף. וז"ל: "ענין הנס של חנוכה בשמן, באמת אין זה כל חדש, כי מי שאמר לשמן וידליק על יום א' יאמר לשמן וידליק ז' ימים, ומה גבורות יותר בז' ימים - מביום א'? אלא, בדבר שהאדם מורגל - בנוהג שבעולם, אינו מתפעל, ואינו מכיר מזה מלכו של עולם, משא"כ כשרואה דבר חדש - שמן שיש להדליק על יום א' ידליק ז' ימים, יתפעל ג"כ עין הבשר, ויכיר (תענית כה, ב): "מי שאמר לשמן וידליק הוא יאמר לחומץ וידלוק". ומכיר היטב כי גם ליום א' הוא בשליחותו של מקום ב"ה שאמר לשמן וידליק, ונמצא כי רואה פעולותיו ית', וה"ז כמקבל פני שכינה. כנ"ל, שמברכין על חסד - שנתגלה לנו, וה"נ - ע"י הנס, נתגלה, כי גם ביום ראשון - הוא אמר לשמן וידליק, ונתגלה לנו, וקבלנו פניו, וע"ז תקנו לברך גם ביום ראשון, שנתגלה לעין כל אח"כ ע"י הנס, כי גם ביום ראשון נס הוא, וקבלנו פניו. ותהלה כי נכון הוא מאד, לכבוד חנוכה", עכ"ל.

הנה, בין כל התירוצים שכתבו המפרשים ליישוב קו' הבית יוסף, רובם ככולם מיוסדים על יסוד אחד, שטרחו להמציא אופנים להוכיח שהיה נס ח' ימים ולא רק ז' ימים. אך הסבא מקלם ביאר שהגם שלא

